

Példatár 2.

Igazi kép - hamis/félrevezető szöveg

Jegesmedve a buszon

- Link és fotó: <https://www.snopes.com/fact-check/polar-bear-public-transit/>
- Szöveg: Csak egy átlagos nap Oroszországban.
- Magyarázat: Igazi fotó, de nem igazi jegesmedve: a Greenpeace aktivistái öltöztek be egy sarkvidék megmentését szorgalmazó kampányban. Ők mozgatják a Paulának elnevezett jelmezt, ezt örökítették meg egy fotón. Ami még csak nem is Oroszországban készült, hanem a csehországi Brnóban.

Igazi kép - valós szöveg

Megkövesedett dinoszaurusz

- Link és fotó: <https://www.snopes.com/fact-check/mummified-dinosaur/>
- Szöveg: Egy megkövesedett dinoszaurusz maradványaira bukkantak Kanadában.
- Magyarázat: A több mint 110 millió éves nodosaurus tetemét 2011-ben találták meg a kanadai Albertában, és a kép a Royal Tyrrell Museum of Paleontology nevű múzeumban készült.

A Star Warsos Leia hercegnő haja

- Link és fotó: <https://www.snopes.com/fact-check/origins-princess-leias-hairstyle/>
- Szöveg: Tudtad, hogy a Csillagok háborújából megismert Leia hercegnő haját egy mexikói forradalmárnő inspirálta?
- Magyarázat: Bár a "Tudtad, hogy..." kezdetű információkat érdemes óvatosan kezelni, Leia hercegnő hajának kialakítói valóban sokat merítettek az 1910-es években tevékeny Clara de la Rocha hajviseletéből.

Világháborús bombának hitt cukkini

- Link és fotó: https://index.hu/kulfold/2017/11/03/masodik_vilaghaborus_cukkinit_talatak_nemetszagban
- Szöveg: Világháborús bombához riasztotta a rendőrséget egy német férfi, de a félelmetes tárgyról kiderült, hogy csak egy nagyra nőtt cukkini.
- Magyarázat: Az esetre a baden-württembergi Brettenben került sor 2017 végén. A rendőrségnek egy 81 éves férfi telefonált. A 40 centiméter hosszú, öt kilós cukkini még a rendőrök szerint is úgy nézett ki, mint egy bomba.

Landolás a strandon

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2004/06/landolas-a-strandon/>
- Szöveg: Közvetlenül a strand mellett szállnak le a gépek ezen a repülőtéren.

- Magyarázat: A fotó valós: St. Maarten szigetén valóban egy strand mellett érkeznek és indulnak a repülők. Emiatt sok turista megy oda fotót készíteni, vagy hogy próbára tegye magát: képes-e talpon maradni a felszálló gépek hajtóművei által keltett gázsugárban.

Hamis kép - hamis szöveg

Oroszlánkölyköt szállító elefánt

- Link és kép: <https://factcheck.afp.com/no-elephant-was-not-photographed-carrying-lion-cub-its-trunk>
- Szöveg: Az évszázad fotója! Egy elefánt észrevette, hogy egy oroszlánkölyök képtelen tovább menni a hőségben, felvette az ormányába, majd elvitte oda, ahol ihat. És még őket nevezzük vadállatoknak!
- Magyarázat: A fotó digitális manipuláció eredménye, és eredetileg egy április elsejei tréfa volt. Bár készítői már másnap leleplezték, évekkel később is terjedt a neten. Ez a fotó eredetije: <https://www.themeaningmovement.com/wp-content/uploads/2015/12/choose-your-story.jpg>

A „tökéletes naplemente”

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2018/08/nemet-fotos-62-nap-16-kamera-nap-hold-ke-t-fa-kozott-hoax/>
- Szöveg: Egy német fotós 16 kamerával kapta lencsevégre a Holdat és a Napot a két fa között, de megérte, mert ez a pozíció legközelebb csak 2035-ben mutatja magát.
- Magyarázat: A képet egy Bess Hamiti nemű férfi készítette Photoshoppal, méghozzá úgy, hogy egy naplementés képbe beledolgozta a Holdat. A végeredményt először a Facebookon publikálta 2012 novemberében. Hasonló naplementés-teliholdas fotót egyébként lehetetlen is lenne készíteni. A Holdat ugyanis azért látjuk, mert a felénk eső oldalát a Nap megvilágítja. Ez viszont nem történne meg, ha a Nap pontosan a Hold mögött állna.

Hamis kép - igazi szöveg

Hó Egyiptomban

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2016/01/112-ev-utan-ujra-ho-esett-egyiptomban/>
- Szöveg: 2013-ban több mint 100 év után újra hó esett Egyiptomban.
- Magyarázat: A behavazott piramisok képe évek óta visszatérő sláger a neten: egyesek a világvége előjelét látják benne, mások a globális felmelegedésre találják meg az ellenbizonyítékot a fotóban. 2013 decemberében valóban meglepte a hó Egyiptomot, akkor terjedt el az igazi képek között néhány Photoshop-munka is – többek között a behavazott Szfinxről és a piramisokról. Annyi hó azonban még akkor sem esett, hogy befedte volna a történelmi emlékhelyeket.

Optikai illúzió

Összeragadt repülők

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2004/12/egymasra-maszo-repulogek/>
- Szöveg: Ez durva! Majdnem balesetet okozott egy pilóta azzal, hogy túl közel ment egy másikhoz!
- Magyarázat: A fotó 2004 augusztusában készült a San Francisco-i repülőtéren. Balesetről viszont szó sincs: a két gép 250 méterre volt egymástól, két párhuzamos leszállópályán egyidőben landoltak. A távolabbi gép háromszor akkora, mint a másik, ebből adódik az optikai csalódás – amire a kép készítője valószínűleg rá is játszott.

Óriáspatkány Londonban

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2016/03/120-centis-patkanyt-talaltak-londonban/>
- Szöveg: Egy 120 centi hosszú és 11 kilós patkányszörnyet talált a londoni Hackney-ban egy Tony Smith nevű gázszerelő. Az állat akkora volt, mint egy négyéves gyerek, de olyan lap is volt, amely hatéves kölyökhöz hasonlított.
- Magyarázat: A fotó valós, de hogy a patkány 120 centis lett volna, az erős túlzás. A férfi ugyanis a fotón horgászokat meghazudtoló ügyességgel nyújtja az állatot a kamera felé, megteremtve ezzel a kívánt optikai illúziót. Az állat legfeljebb 60 centis lehet. [Az optikai illúzió akár a tanár mobiljával is reprodukálható a gyerekek előtt, az alábbi módon: <https://twitter.com/hacknycouncil/status/708323714450886657>]

Embernagyságú béka

- Link: <https://www.snopes.com/fact-check/monster-bullfrog/>
- Fotó: <https://www.snopes.com/tachyon/2017/05/monster-bullfrog.jpg>
- Szöveg: Egy texasi férfi egy közel 6 kilós békát tart magasba.
- Magyarázat: A fotó valós, de itt is az optika játszik: a férfi messzire előre tartja a békát.

Igazi kép - hamis/félrevezető szöveg

Schwarzenegger a hotel előtt alszik

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2018/08/schwarzenegger-tenyleg-egy-halozsakban-aludt-egy-hotel-elott/>
- Szöveg: "Ezt a képet Arnold Schwarzenegger posztolta, azzal a felkiáltással, 'hogyan megváltoztak az idők'. Arról van szó, hogy mikor Kalifornia kormányzója volt, egy hotel azt mondta neki, ide bármikor jöhet, mindig lesz egy szoba számára. Úgy tűnik, azt elfelejtették hozzátenni, hogy az ajánlat csak befolyásos kormányzóként érvényes. Szóval Arnold fogott egy hálózsákot és leheveredett a szoba alá, hogy mindenkit emlékeztessen – nem maradsz örökké az, akinek most érzed magad."
- Magyarázat: A kép valódi, de a hozzá kapcsolt történet kitaláció. A fotó 2016 januárjában készült az ohioi Columbusban, és a háttérben nem egy hotel, hanem a város konferenciaközpontja található. A fotót eredetileg valóban Arnold Schwarzenegger tette közzé instagramos oldalán, azzal a vicces felirattal, hogy az idők változnak. Ehhez a humoros poszthoz költötték hozzá 2018 elején az elgondolkodtatónak szánt, de teljes egészében kitalált történetet.

Késsel hadonászó rák

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2016/02/miert-hadonaszik-kessel-egy-rak/>
- Szöveg: Ennek a kis ráknak valószínűleg elege lett az emberekből, mert kést ragadott és azzal kezdett el párbajozni gyanútlan ellenfelével.
- Magyarázat: A kép igazi, sőt egy videó is van róla, ahogy a rák a késsel hadonászik. De a kés valószínűleg csak beleakadt az ollójába, és próbált tőle szabadulni. A ráknak nincs túl nagy agya, fegyverre pedig végképp nincs szüksége – arra ugyanis ott vannak az ollói. Az állatos vírusvideók – amelyeken egy állat valami nagyon vicceset csinál – jó eséllyel összezavarodott állatokat mutatnak, amelyek elég rosszul érzik magukat az adott szituációban.

Kutyával játszó jegesmedve

- Link: <http://www.urbanlegends.hu/2016/11/kutyaval-jatszozik-a-jegesmedve/>
- Fotó: http://ichef.bbci.co.uk/news/976/cpsprodpb/B0D3/production/_92576254_9ac09d43-6079-4134-a44f-de7f499ca354.jpg
- Szöveg: Erre a barátságra nincsen tudományos magyarázat: így szeret egy jegesmedve, a világ legvérszomjasabb ragadozója.
- Magyarázat: A kép valódi, és a "barátkozásról" videó is készült. A jegesmedve azonban a felvételen egyáltalán nem a törődését fejezi ki a kutya irányába, hanem csak játszik egy kicsit potenciális áldozatával. Az eset példa az antropomorfizmusnak nevezett jelenségre, vagyis arra a helyzetre, amikor állatokat ruháznak fel emberi indítékokkal és képességekkel. Különböző fajú állatok között kialakulhat ugyan kötelék (főleg ha együtt nőnek fel), de ezeket az eseteket nem érdemes többnek láttatni, mint amit valójában jelentenek.

A bikák oldalára álló torreador

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2012/04/a-torreador-aki-a-bikak-oldalara-allt/>
- Szöveg: A fotó Torrero Alvaro Munera összeomlását mutatja, amikor minderre ráébredt az utolsó viadala közepén az állat elleni igazságtalanságra. Attól a naptól kezdve a bikaviadatok ellenzője lett.
- Magyarázat: Alvaro Múnera egykori torreador valóban átállt az egyik oldalról a másikra, de nem egy viadal közben, hanem egy súlyos sérülés után. Egy bika ugyanis 1984-ben úgy megsebesítette az akkor 18 éves kolumbiait, hogy élete hátralévő részére tolószékbe kényszerült. Múnera ezt követően harcos állatvédő és bikaviadal-ellenző lett. A szöveghez csatolt kép valódi, de nem Múnera "összeomlását" ábrázolja, és a leülés valószínűleg csupán torreadori póz.

Tömegebalesetet okozott egy Pokémon góval játszó férfi

- Link és kép: <https://www.snopes.com/fact-check/man-stops-to-catch-pikachu>
- Szöveg: A 26 éves Lamar Hickson 2016 júliusában tömegebalesetet okozott az autópályán, amikor megállt az út közepén, hogy felszedjen egy Pikachut.
- Magyarázat: Az információ egy álhíres oldalon jelent meg, és teljes egészében kitalált. A kamueset illusztrálásához használt fotó valójában egy 2014-es, Denver-közeli baleset képe volt.

A farkasok és a szervezettség

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2016/10/a-farkasok-megmutatjak-hogy-mukodik-egy-jol-szervezett-tarsadalom/>

- Szöveg: A képen menetelő állatok közül az első három a leggyengébb és a legbetegebb farkas. Ők adják a falka ritmusát. Ha fordítva lenne, ők elvesznének egy esetleges támadás esetén. Ők elől mennek, létrehozzák az ösvényt, így a hátsók energiát spórolnak. Őket követi 5 erős farkas, ők az élcsapat, középen a falka vagyona, 11 nőstény, aztán még 5 farkas, a végén. Az utolsó, aki szinte elszigetelve mögöttük lépked, a falkavezér, aki az egész falkát láthatja, hogy vezesse, szervezze azt és a szükséges parancsokat kiadja. Ennyi, a farkasok mindenfajta elméleti tudás vagy tanulás nélkül pontosan megmutatják, hogyan működik egy jól szervezett társadalom, ahol a gyengéket támogatják az erősebbek és védik azokat, akik védelemre szorulnak.
- Magyarázat: A kép valós, a Frozen Planet című, BBC-dokumentumfilm egy 2011-es adásából származik, de az eredeti környezetben egészen másfajta leírás tartozott hozzá. Eszerint az Észak-Kanadában lefotózott farkasok valóban azért haladnak sorban a mély hóban, hogy energiát spóroljanak. De a csoportot nem a leggyengébb farkasok vezetik, hanem éppen hogy a falka egyik legerősebb tagja, az alfa nőstény.

Időutazó mobilozik egy Charlin Chaplin filmben

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2012/04/nem-ez-sem-egy-21-szazadi-mobil-egy-19-szazadi-kepen/>
- Szöveg: Charlie Chaplin egy 1928-as filmjének extrákkal megpakolt DVD-jén figyelmes szemek egy fekete ruhás, mobilozó nőt találtak. Időutazó lenne vagy van más megoldás is?
- Magyarázat: A mobil valójában egy hallókürt lehet vagy a nő egyszerűen csak megvakarta a fejét. De az sem elképzelhetetlen, hogy amit a modern szem mobilnak lát, az a fotóalany középső ujja vagy csupán árnyjáték.

Mindent túlélő japán díszkapu

- Link és fotó: <http://www.urbanlegends.hu/2011/06/tulelte-nagaszakit-es-a-gyilkos-cunamit-is/>
- Szöveg: A képen látható díszkapu túlélte az 1945-ös nagaszaki atomtámadást és a 2011-es cunamit is.
- Magyarázat: Mindkét fotó eredeti, de két különböző kaput ábrázol. Az 1945-ös kép Hirosimában készült, a 2011-es pedig a teljesen lerombolt Otszucsi városában.

Hamis kép - hamis szöveg

Egy emberi arcélek a tehén fején

- Link és fotó: <https://www.snopes.com/fact-check/cow-photo-optical-illusion/>
- Szöveg: Te is megtalálsz az emberi arcéleket a tehén fején?
- Magyarázat: A tehenes képet úgy módosították, hogy kirajzolódjon két emberi arcél sziluettje. Az eredeti kép így nézett ki: <https://www.freeimages.com/photo/dutch-cows-1-1540099>

Hamis kép - igazi szöveg

Póru jár autómentő

- Link: <http://www.urbanlegends.hu/2004/12/duplan-sikertelen-automentes/>
- Fotó: <http://www.urbanlegends.hu/wp-content/uploads/h9.jpg>

- Szöveg: Írországból egy daru megpróbált kiemelni egy vízbe esett kocsit, de az magával rántotta.
- Magyarázat: Egy ilyen eset valóban megtörtént egy írországi kikötőben. A darut valóban magával rántotta egy autó a vízbe, és egy újabb darut kellett a balesethez hívni. Ezt a darut viszont már nem rántotta magával a súly, az erről beszámoló képek digitális manipulációval készültek.

Mémek:

A Balatonba szakadt Hummerek

- Fotó:
<http://balatonhummer.blog.hu/media/image/balaton-hummer-jegkorong.jpg>
<http://balatonhummer.blog.hu/media/image/balaton-hummer-atuszas.jpg>
- Szöveg:
A jégkorong nagyon veszélyes sport. Még Hummerrel is.
Balaton átúszás 2012
- Magyarázat: 2012-ben két Hummer terepjáró szakadt be a Balatonba a balatonakarattyai strandnál. Az eset után a netet ellepték az ezzel kapcsolatos vicces feldolgozások.

Need for Speed székely verzió

- Fotó: <http://bohokas.hu/2316/need-for-speed>
- Szöveg: Need for Speed székely verzió